כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ואתחנן ■ י"ג אב ה'תשע"ח ■ 25.07.2018 ■ גליון מס' 489

תפוצה לכל קהילות ישראל

שבת נחמו

מי מפחד ממשיח צדקנו

/ הרב יעקב הלוי פילבר

מסורת יהודית קדומה מספרת שביום שחרב המקדש נולד המשיח כמו שמובא בירושלמי [ברכות פ"ב ה"ד]: "מעשה היה ביהודי אחד שהיה חורש, גערה פרתו לפניו, עבר עליו ערבי אחד ושמע קולה, אמר לו: יהודי, יהודי, התר פרתך והתר מחרשתך מפני שחרב בית המקדש!. גערה הפרה שנית, אמר לו הערבי: יהודי, יהודי, קשור פרתך וקשור מחרשתך מפני שנולד מלך המשיח!" מסורת זו מלמדת אותנו שמיד עם החורבן נוצרה האופציה לגאולה, ואם כך נשאלת השאלה: אם כבר לפני כאלפים שנה נולד המשיח מדוע אין אנו זוכים להתגלותו? ואכן בשאלה זו נתחבט גם רבי יהושע בן לוי כמו שמסופר במסכת סנהדרין [צח א]: רבי יהושע בן לוי מצאו לאליהו שהיה עומד בפתח מערת רשב"י, שאלו ריב"ל לאליהו: אימתי יבוא המשיח? אמר לו אליהו: לך אצלו ושאל אותו. אמר לו ריב"ל: היכן הוא נמצא? אמר לו: בפתח העיר יושב בין עניים סובלי חלאים, כולם מתירים כל פצעיהם כאחד ואח"כ חוזרים וחובשים את כולם, והמשיח מתיר אחד ומיד חובשו וכך שני ושלישי עד הסוף, וכל כך למה? מפני שאומר אולי תוך כדי חבישת הפצעים אתבקש לגאול את ישראל ולא אתעכב. הלך ריב"ל לשם ומצאו למשיח ואמר לו: שלום עליך רבי ומורי! השיב לו: שלום עליך בן לוי! שאלו ריב"ל: אימתי יבוא אדוני? השיב לו: היום! (המתין ריב"ל עד למחרת ומשיח לא בא), בא ריב"ל לאליהו ואמר לו: שיקר לי המשיח, שאמר לי היום אני בא, ולא בא. אמר לו אליהו: כך אמר לך המשיח: "היום - אם בקולו תשמעו" [תהלים צה ז]. כנראה התשובה הזו הטרידה את רבי יהושע בן לוי, שהרי אם הגאולה תלויה רק בתשובתם של ישראל, ורק אם ישמעו ישראל בקול ה' יבוא המשיח, כי אז הרי באופן תיאורטי, עלול להיות מצב שלעולם לא יבוא משיח, מפני שהחזרה בתשובה תלויה בבחירה החופשית שעליה נאמר [ברכות לג ב]: "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". והרי בבחירתם יכולים ישראל חלילה לא לעשות תשובה לעולם ומפני זה משיח לא יוכל להתגלות.

במצוקתו זו הלך ריב"ל לבקש תשובה לחששו בכתבי הקודש, ואז נתקל בספר ישעיה [ס ב] בפסוק: "אני ה' בעתה אחישנה", פסוק שנראה על פניו כסותר את עצמו ש"בעתה" הוא בזמנה ו"אחישנה" הוא קודם זמנה, מכאן מצא ריב"ל רמז לשני תהליכי גאולה: "זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה". ובהמשך מצא רבי יהושע בן לוי סתירה נוספת בשני כתובים ושאל: "כתיב [דניאל ז] 'וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתא' (פרש"י: "ענני שמיא" - במהירות) וכתיב (זכריה ט ט): 'עני ורוכב על החמור' (פרש"י: כעני הבא על חמור בעצלות)?" וגם כאן התשובה: "זכו - עם ענני שמיא" - במהירות. "לא זכו - עני ורוכב על החמור" - בעצלות. בפסוקים האלו מצא ריב"ל תשובה לחששו , הוא הבין שגם אם גאולתם של ישראל מתעכבת מפני שהיא תלויה בתשובה, אין זו האפשרות היחידה, אלא קיימת אפשרות נוספת והיא שהקב"ה מלכתחילה קבע זמן קצוב לגלות, וכשיגיע הזמן הזה תסתיים הגלות והקב"ה יגאל את ישראל גם אם לא יהיו ראויים לכך. את הכלל הזה שהגאולה תבוא גם אם ישראל לא יהיו ראויים לה מוצאים אנו גם בדברי רשב"י במדרש [תנחומא בחקתי ג] האומר: "בין עושין ישראל תשובה ובין אין עושין תשובה, כיון שהגיע הקץ מיד נגאלין, שנאמר: 'אני ה' בעתה אחישנה'". וכך ניסח זאת הגר"א [מובא ב'אבן שלמה' אות קנה]: "בכל דור יש קצים לפי ענין התשובה והזכויות המיוחדות לאותו הדור. אבל קץ אחרון לא תליא בתשובה אלא בחסד, כמו שכתוב: 'למעני למעני אעשה', וגם בזכות אבות, וזה שאומרים: 'וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה'". האמונה בביאת המשיח היא אחת משלש עשרה עיקרי היהדות, ואין בינה לבין "המשיחיסטים" מימין ומשמאל כל דמיון. כי מה ההבדל בין "משיחיסט" למאמין בביאת המשיח? "משיחיסט" הוא אדם או קבוצה המנסים לדחוק את הקץ ולכפות את "אחרית הימים" על המציאות,

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שוויית קיץ
הכבוד של מי קודם? של האישה או של ההורים? אם גבר הולך ברחוב עם אמו ואשתו, ושתיהן נופלות, למי הוא צריך לסייע תחילה?...
המשך בעמי 2

מדוע לא ביקש משה רבנו להיכנס לא"י כדי להינצל מגלגול מחילות
בפרשתנו פרשת ואתחנן (דברים ג', כ"ה) כתוב: אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו'. בגמרא (סוטה י"ד ע"א) איתא...
המשך בעמי 3

נחמו נחמו עמי
השבת שלאחר תשעה באב היא הראשונה משבע שבתות הנחמה, ובה קוראים את ההפטרה הפותחת במילים: "נחמו נחמו עמי"...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת
שמחת בר מצווה שכזאת
הסיפור מתחיל לפני כמה עשורים. יש לי אח תאום. גדלנו בבית די אמיד אך למרות המצב הכלכלי המשופר חיינו בצניעות...
המשך בעמי 5

שביבים
■ לפום צערא אגרא
■ בזכות לימוד בספר 'אור החיים' הק'
■ ספר מוסר חי
■ סיים מסכת בחלום
המשך בעמי 6

אם בקמפיין של "משיח עכשיו" או בסיסמת שווא של "שלום עכשיו", כשהאחרונים עושים זאת תוך סיכון בטחונו של עם ישראל, כמו הסכמי אוסלו, חורבנו של גוש קטיף או מחשבות על ויתורים נוספים. שכל מי שתמך בהם בעיוורון, הוא בעיני "משיחיסט", גם אם הוא אקדמאי או חושב עצמו ל"נאור". לא זו ולא זו היא האמונה היהודית במשיח, עם ישראל לדורותיו יודע שבואו של המשיח תלוי, בהתנהגות שלנו, בהגשמה יום יומית, לקיים במסירות ובעקשנות את החובות המוטלות עלינו בקיום התורה, בבניין הארץ ובקיבוץ גלויות, לדבוק בצדקת הדרך ולהאמין ש"אף על פי שיתמהמה, עם כל זה, אחכה לו בכל יום שיבוא".

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

כיבוד הורים וכיבוד הרעייה מי קודם?

שואלים בני זוג אשר מעדיפים להישאר בעילום שם (מטעמים מובנים):

טענת האישה: בעלי חונך מקטנות על ידי הוריו שיחי' שכיבוד הורים קודם לכל. ייאמר לשבחם שהם אכן הצליחו להטמיע בו תכונה זו, ובכל פעם שהוריו מבקשים ממנו דבר מה, קטן או גדול, הוא רץ לדבר מצווה למלא רצונם על הצד היותר טוב.

גם כיום לאחר נישואינו, הוא מעמיד מצווה זו של כיבוד ההורים, בדרגת עדיפות עליונה, יותר מאשר חובתו לכבד את אשתו - אותי.

בכל פעם שהוריו מבקשים ממנו דבר מה, הוא רץ למלא את מבוקשם בלא להתחשב ברצוני.

אני אתן לרב כמה דוגמאות כדי להמחיש את הבעיה: הוריו של בעלי רוצים שנבוא אליהם לסעודת ליל שבת (הם גרים בסמיכות אלינו) לעתים תכופות, אולם אני מעדיפה לסעוד את סעודת ליל שבת בחיק המשפחה המצומצמת - אני, בעלי וילדינו.

לעיתים תכופות הוריו של בעלי מבקשים ממנו כי יצא עמם לארוחת בוקר (בעיקר בימי ששי) אולם אני הייתי מעדיפה כי בעלי יצא עמי לארוחת בוקר ולא עם הוריו...

אני חושבת כי חובתו של הבעל כלפי אשתו גוברת על חובתו כלפי הוריו, ולכן בעלי מחויב קודם כל אליי, ורק לאחר מכן להוריו, אך בעלי אומר שמצוות כיבוד אב ואם זו מצווה מהתורה, והוא חייב לקיימה.

וכאן אני שואלת: הכבוד של מי קודם? של האישה או של ההורים? כשבעלי מחלק מיין הקידוש או מפרוסת המוציא לסועדים, והוריו מתארחים אצלנו לסעודה, למי הוא צריך לתת קודם? לאביו ואמו או לאשתו? אם גבר הולך ברחוב עם אמו ואשתו, ושתיהן נופלות, למי הוא צריך לסייע תחילה?

חשוב לי להדגיש כי איני קטנונית, ואילו היה מדובר בשאלה המגיעה לידי מעשה לעיתים רחוקות - החרשתי, אך מאחר ומדובר בהתמודדות על בסיס קבוע ולעיתים קבועות ולאורך שנים רבות, חשוב לי לקבל דעת תורה זו הלכה בנושא חשוב זה.

כבר פניתי בעבר לכמה רבנים, וכולם לא ענו לי תשובה הלכתית ישירה, אלא הלכו סחור סחור, כגון: החכם עיניו בראשו... על הבעל לשתף את אשתו, וכולי וכולי. אנחנו מאחורי כל זה וברצוני לקבל תשובה הלכתית פשוטה! הכבוד של מי קודם, של האישה או של ההורים?

טענת הבעל: אין לי הרבה מה להוסיף, רק אומר שכך חונכתי וראיתי בבית הוריי. אם על פי ההלכה כבוד אשתי קודם - אחשב מסלול מחדש.

תשובה: כבר נשאלתי בעבר שאלה זו, ובעת שהוריי מתארחים אצלי לשבת אני אכן נבוך בשאלה למי לתת ראשון מיין הקידוש ומפרוסת המוציא, ולא הצלחתי להגיע למסקנה ברורה בנושא זה, אך כעת לאור שאלתכם עיינתי שוב בשאלה זו ואעלה על הכתב את מה שנראה לענ"ד.

הנה בהשקפה ראשונה אמרתי כי חובת הבעל לכבד את הוריו קודמת לחובת הבעל לכבד את אשתו, שהרי מצוות כיבוד אב היא מצווה מהתורה, ואילו חובת הבעל לכבד את אשתו היא מצווה מדברי חכמים[א], וברור שדין תורה קודם לדין חכמים.

אולם לאחר מכן נמלכתי בי ואמרתי שחובת הבעל לכבד את אשתו קודמת לחובת הבעל לכבד את הוריו (על כל פנים בנידון דידן) וזאת מחמת שני טעמים:

א. תחושת הלב היא שאשתו של אדם קודמת לכל דבר אחר, שהרי אשתו היא, וחובת הבעל כלפי אשתו היא חובה פנימית ואילו חובת הבעל לכבד את הוריו היא חובה חיצונית, וחובה פנימית קודמת לחובה חיצונית, ועל אף שאיני יודע להגדיר גדרים אלו בגדרי ההלכה מכל מקום כך תחושת הלב, ועל אף שלא פוסקים הלכה על פי תחושות, מכל מקום אולי אפשר להמליץ על כך את הפסוק[ב] 'על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו'[ג].

ב. עוד נראה שאם המצב הוא כזה שאם הבעל על ידי קיום מצוות הוריו יפסיד משום כך את ה'שלום בית' שלו אין הוא חייב במקרה כזה לכבד את הוריו, וכשם שנפסק להלכה שאין אדם מחויב להאכיל את אביו מכספו, אלא רק מכספו של אביו[ד], גם בנידון דידן, אין הבעל מחויב להפסיד את 'שלום הבית' שלו עבור מצוות כיבוד אב ואם, ומאחר שאינו מצווה בכיבוד אב, ממילא מחויב בכבוד אשתו[ה].

אך גם אני לא אמנע מלומר שהאדם החכם יודע לתמרן בין חיוביו ולקיים שניהם, מבלי שאחד יבוא על חשבון השני, אבל כאמור אם כבר הגיע מצב שבו חובה אחת מגיעה על חשבון השנייה, ואם יתעסק בכבוד הוריו, יפסיד משום כך את שלום ביתו, כבוד אשתו קודם כנ"ל[ז].

ולכן אם על ידי כך שהבעל ימזוג מיין הקידוש לאביו תחילה, תפגע אשתו, ויופר ה'שלום בית', צריך למזוג תחילה לאשתו[ח],[ט] עוד אוסיף ואומר שזה פשוט שחובת האישה לכבד את בעלה גוברת על חובתה לכבד את הוריה[י].

ובשולי הדברים: ראוי גם להקדיש תשומת לב גם לנקודת המבט של ההורים של הבעל שכל הזמן מבקשים מבנם בקשות כאלו ואחרות (ובפרט אם מדובר בבקשות שהן לא מן ההכרח) ויכולים הם להעלות על דעתם שאולי הדבר פוגע לבנם במערכת היחסים שלו עם אשתו, ואם כן צריכים הם למחול מדי פעם על כבודם ולהשתמש בזכותם במינון הראוי, ואם הקב"ה מסכים שימחה שמו על המים כדי להשרות שלום בין איש לאשתו גם הם יכולים למחול על כבודם למען 'שלום בית'.

כמו כן על האישה להבין שבעלה מחויב במצוות 'כיבוד אב ואם' ועליה להיות לו ל'עזר כנגדו' גם בקיום מצווה חשובה זו.

א - ל' הרמב"ם פרק ט"ו מהלכות אישות הלכה י"ט 'וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז' ומקורו מגמ' בסנהדרין ע"ו עמוד ב' ויבמות ס"ב ובבא מציעא נ"ט ע"א (וכן חולין דף פ"ד) אך עיין בערוך לנר כריתות כ"ח עמוד א' שאין זה חיוב ממש אלא מידת חסידות, אך ברמב"ם לא משמע כך כי כתב 'וצוו חכמים' (וכן בהלכה הבאה לגבי חובת האישה לכבד את אשתו כתב בלשון 'וצוו חכמים' ודו"ק) ועוד יש להעיר שהנה הבעל מתחייב בכתובה לכבד את אשתו ('ואנא אפלח ואוקיר ואיזון וכו') וא"כ י"ל שהוא חיוב דאורייתא ודו"ק. (ובחלק מהכתובות הספרדיות אף נשבע על כך 'שבועה חמורה') אך לא כו"ע סברי שפירוש המילה 'ואוקיר' היא לכבד עיין ספר 'משפט הכתובה' שער ח' פרק ב' אות י"א.

ב - בראשית ב' כ"ד, ועיין שם בפירוש הספורנו 'ראוי שישתדל האדם לישא את אשה ההוגנת לו וראויה לידבק בו גם שיצטרך לעזוב את אביו ואת אמו'.

ג - ואולי אפשר להגדיר זאת כך: חיוב בעל לכבד את אשתו הוא מדיני דרך ארץ (וכן כתב בעיון יעקב על כריתות כ"ח ע"א) וחובת הבעל לכבד את אביו הוא מדיני תורה, ודרך ארץ קדמה לתורה.

ד - כמבואר בשו"ע יו"ד סימן ר"מ סעיף ה', ומקורו מגמ' בקידושין דף ל"ב, וזה אחד הטעמים למה שפסק הרמ"א בסעיף כ"ה שאם האב מוחה בבנו שלא לישא אישה מסוימת אינו צריך לשמוע בקולו, מאחר וכיבוד אב הוא משל אב ולכן לא צריך להצטער ולקחת אישה שאינו חפץ בה כל כך כמו האישה שאותה הוא חפץ לקחתה, כמבואר במקור הדברים במהרי"ק (שו"ת סימן קס"ו, וזה טעם ראשון מתוך שלושה שכתב שם המהרי"ק, ובגוף דברי המהרי"ק עיין חזו"א יו"ד קמ"ט אות ג' וש"ת ציץ אליעזר חלק ט"ו סימן ל"ד אות ב') וא"כ אף לאחר שנשאה לו לאישה אינו מחויב 'להפסידה' בגלל כבוד אביו והוא הדין והוא הסברא (וע"ע בשו"ת משיב דבר חלק ב' סימן נ' שאם השידוך המדובר יגרום ביזיון לאביו או אמו מחויב לשמוע בקולם שכל הטעמים של המהרי"ק שייכים למצוות 'כבוד אב' אבל לא יכולים להתיר איסור של 'ארור מקלה אביו ואמו' ולפ"ז יל"ע בנד"ד אם ע"י כבוד אשתו מבזה בכך את הוריו וצ"ע)

ה - אולם עיין שו"ת רעק"א מהדו"ק סימן ס"ח שמי שמכבד אביו משלו, לא הוי כמי שאינו מצווה ועושה אלא נחשב מצווה ועושה ע"י"ש בדבריו, מ"מ זה ודאי שאינו מחויב לעשות כן כי אינו מחויב להוציא הוצאות עבור כבוד אביו, ולכן רשאי הוא להקדים כבוד אשתו, ואף אם חובה אין כאן לפי המבואר ברעק"א דלעיל מ"מ רשות ועצה טובה יש כאן ודו"ק.

ו - ועוד יש לצדד על פי המבואר בשו"ת תרומת הדשן סימן רס"ג מובא להלכה ברמ"א אה"ע סימן א סעיף ח, ועיין בזה בשו"ת בצל החכמה חלק ה סימן צ"ב.

ז - כל הנ"ל כתבתי מבלי להיכנס כלל לנידון אם חייב הבן לשמוע בקול הוריו בכך שהם רוצים שהוא יבוא ויאכל עמם, האם זה בגדר 'כיבוד' או בגדר 'מורא' ודנו בזה רבות האחרונים ואכמ"ל (ועיין בקונטרס כיבוד אב ואם לגר"נ קרליץ שליט"א הנמצא בסוף ספר 'חוט השני' על 'יום טוב וחול המועד') ולהנ"ל גם אם נסיק שזה בכלל 'מורא' מ"מ כבוד אשתו קודם כאמור בגוף התשובה.

ח - אולם יש מקום לפקפק ולומר שהנה כשם שהגבר מחויב לכבד את אשתו כך גם האישה מחויבת לכבד את בעלה, ועוד שאף היא חייבת בכבוד חמיה וא"כ כבוד אב הבעל קודם משום שבנו וכלתו מחויבים בכבודו (עפ"י הגמ' בקידושין דף ל"א עמוד א' אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים כבוד אב קודם שאתה ואמך מחויבים בכבודו), אמנם שני תשובות בדבר, א' הסברא של 'אתה ואמך חייבים בכבודו' היא רק סברא בדיני קדימה היכא ששני החיובים שוקלים, אבל היכא שמצווה אחת גדולה מחבירתה לא תבוא סברא זו ותכריע וכאן לפי האמור לעיל חייב הוא להקדים כבוד אשתו (ובסגנון אחר: סברא זו היא בדיני קדימה, כיבוד של מי להקדים, אבל בנד"ד זה אחד על חשבון השני, שאם יכבד את אביו לא יוכל לכבד את אשתו וכן להיפך ובכה"ג לא שייכת סברא זו שהיא רק שיקול בדיני קדימה ולא בדיני דחייה ודו"ק) ואת עיקר סברא זו כבר כתב כ'מנחת אשר' לבראשית סימן ס"ד עיין שם. ב' אם בנד"ד אין הבעל חייב לכבד את אביו אז ק"ו שגם האישה אינה מחויבת בנידון זה לכבד את חמיה שלא מסתבר שהיא תהיה חייבת בכבודו יותר מבעלה ובפרט שי"ל שהיא לא חובה עצמאית אלא סניף מחובתה לכבד את בעלה שחייב בכבוד אביו, עיין בברכי יוסף על גיליון השו"ע יו"ד סימן ר"מ סעיף כ"ד, ודו"ק. שו"מ בספר 'כיבוד אב ואם ומוראם' בשו"ת שבתוך הספר סימן י', שנ"כ הסיק כנ"ל.

ט - ונפ"מ בין ב' הטעמים הנ"ל באופן שאין פניה ב'שלום בית' את מי יש לכבד ראשון בפרוסת המוציא וכדו', שלפי הטעם הראשון תמיד יש לו להקדים את אשתו שהיא קודמת לכל, ולטעם הב' רק היכא שיש חוסר 'שלום בית', ומחמת שטעם א' לא ברירא אצלי לא הכרעתי למעלה אלא היכא שיש פניה בשלום בית, והרב נתן שלו שליט"א ציין לדברי הערוך השולחן (יו"ד) סימן ר"מ סעיף י"א שמבואר בדבריו שיש לו לתת לאביו ראשון מכל דבר שבשולחן הסעודה, וסיים 'וכן אנחנו נוהגים ואין לשנות' ומזה שכתב 'וכן אנחנו נוהגים' משמע שמצד גדרי ההלכה יש מקום לדון בזה, ובשם הרב קוק זצ"ל שמעתי (שמועה בעל פה) שיש לכבד את אשתו ראשונה, וצ"ע.

י - שו"ע שם סעיף י"ז. ובקונטרס כיבוד אב ואם לבעל חוט השני כתב שאישה נשואה שבעלה ואביה מסובים לאותו שולחן והיא מגישה מאכלים לפניהם ואין בעלה מקפיד שתכבד את אביה מסתבר שיש לה להקדים וליתן מנה בראש לאביה ואח"כ תיתן לבעלה כיון שאף בעלה חייב בכבוד אביה. ע"כ.

מדוע לא ביקש משה רבנו להיכנס לא"י כדי להינצל מגלגול מחילות

/ הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו פרשת ואתחנן (דברים ג', כ"ה) כתוב: אעברה נא וארא את הארץ הטובה וגו'. בגמרא (סוטה י"ד ע"א) איתא, דרש ר' שמלאי, מפני מה נתאווה משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצוות נצטוו ישראל, ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל וכו'. ע"כ.

בקובץ "עיון הפרשה" גליון ל"ז (עמוד נ'), מדור "אשיחה בחוקיך" (אות א') הקשה הבה"ח איתמר אברהם גונן שליט"א, וז"ל, צ"ע אמאי לא נימא דביקש משה להיכנס לארץ, בשביל להיקבר אצלה, ולהינצל מגלגול מחילות, וכמו שמצינו אצל יעקב שביקש (בראשית מ"ז כ"ט) "אל נא תקברני במצרים", ולחד טעמא ביקש כן מפני גלגול מחילות (רש"י שם). עכ"ל.

ובס"ד נראה לתרץ בששה אופנים:

א י"ל בס"ד, שיעקב אבינו ביקש רק פעם אחת "אל נא תקברני במצרים" שלא יהיה לו גלגול מחילות, אבל לא מסתבר שמשה רבינו ביקש על כך [שלא יהיה לו גלגול מחילות] - תקט"ו תפילות!!! ודו"ק ואתי שפיר.

ב י"ל, שליעקב אבינו לא היה ציווי מהקב"ה שיישאר להיות קבור במצרים, ולכן ביקש שלא יקבר שם, שלא יהיה לו גלגול מחילות, אבל למשה היה ציווי מהקב"ה שלא יכנס לארץ, ולא מיסתבר שבגלל גלגול מחילות יבקש נגד ציווי ה', אלא רק בגלל שרוצה לקיים מצוות בארץ ישראל, ביקש ליכנס לארץ ישראל. והבן.

ג י"ל, שבגלל גלגול מחילות לא היה צריך משה לבקש שיכנס לארץ, דהרי יכול לבקש שלאחר פטירתו יעבירו עצמותיו לארץ ישראל, כשיכנסו לארץ, [ולא ידע עתה משה שלא ידעו מקום קבורתו] והבן.

ד י"ל דהנה איתא בחז"ל (תיקוני זוהר, דף קי"ד ע"א) איתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא, ולכן בגלל גלגול מחילות לא היה צריך לבקש שיכנס לארץ, דהרי יכול להתפשט נשמת משה לגמרי אצל גוף אחר בארץ ישראל. ודו"ק היטב בזה.

ה עוד י"ל בס"ד בדרך דרוש, דהנה איתא במדרש תנחומא פרשת חוקת (סימן י') וז"ל, "אמר לו הקב"ה למשה, שבחך הוא שהוצאת ששים ריבוא וקברתם במדבר, ואתה מכניס דור אחר, עכשיו יאמרו אין למתי המדבר חלק לעולם הבא, אלא תהיה בצדן ותבוא עמהם, שנאמר (דברים ל"ג, כ"א) ויתא ראשי עם וגו'", עכ"ל המדרש.

ומבואר ממדרש זה שמשה רבינו נקבר במדבר כדי שלעתיד יבוא כשיקומו לתחיה, יביא איתו את כל דור המדבר לירושלים, למקום בית המקדש.

ונראה לי בס"ד לדייק מדברי המדרש הנ"ל, שכתב בזה הלשון "תהיה בצדן ותבוא עמהם". ולא כתב "תהיה בצדן ותתגלגל עמהם", לכן נראה לחדש בדרך דרוש שמרומז כאן במדרש שמשה רבינו עם כל מתי מדבר לא יתגלגלו בגלגול מחילות, אלא יקומו מקברם ויבואו רגיל ברגלם, [והטעם נראה כיון שמתי מדבר כבר קיבלו עונשם שלא נכנסו לארץ, לכן לא יצטרכו להתגלגל בגלגול מחילות, ודו"ק בזה]. ולפי זה לא קשה על משה רבינו למה לא ביקש שיכנס לארץ כדי שלא יהיה לו גלגול מחילות, דלהמבואר לא יהיה למשה גלגול מחילות, והבן.

ו עוד י"ל בס"ד דאצל יעקב אבינו שביקש "אל נא תקברני במצרים", יש ג' טעמים, א) משום שסופה להיות עפרה כינים, ומרחשין תחת גופי, ב) ושאין מתי חוץ לארץ חיים אלא בצער גלגול מחילות, ג) ושלא יעשוני מצרים עבודת כוכבים. וכמו שכתב רש"י (בראשית מ"ז, כ"ט, ד"ה אל נא), וכל הטעמים אמת, ומצטרפים יחד, אבל משום צער גלגול מחילות לבד, לא היה מבקש יעקב להיקבר בארץ ישראל, ולכן אי אפשר לומר שמשה רבינו ביקש להיכנס לארץ ישראל רק משום צער גלגול מחילות, ודו"ק. ואתי שפיר.

נחמו נחמו עמי

/ הרב מנחם ברוד

השבת שלאחר תשעה באב היא הראשונה משבע שבתות הנחמה, ובה קוראים את ההפטרה הפותחת במילים: "נחמו נחמו עמי". חז"ל מסבירים (איכה רבה ספ"א) מדוע נאמרה הנחמה בלשון כפולה ("נחמו נחמו"): "חטאו בכפליים... לקו בכפליים... ומתנחמים בכפליים". במקום אחר (ילקוט שמעוני איכה רמז תתריח) חז"ל אומרים: "לפי שמצוותיה כפולות, נחמותיה כפולות".

הכפל הזה דורש ביאור: חטא כפול, עונש כפול ונחמה כפולה - מה הם? אפשר לדבר על חטא קטן וחטא גדול, עונש קטן ועונש גדול, אבל מהו חטא כפול ועונש כפול וממילא גם נחמה כפולה? ועוד, מה פירוש המושג "מצוותיה כפולות"?

כשהתורה מדברת על כפל, הכוונה לשני ממדים. ואכן, הדבר שמאפיין את חיי היהודי, את התורה ומצוותיה, את החורבן ואת הנחמה, הוא שני הממדים שיש בהם - המימד הגשמי והמימד הרוחני.

יהודי מורכב משני הממדים הללו - מגוף ומנשמה. שניהם יחד יוצרים מציאות אחת של יהודי. שלמותו היא כאשר שני הממדים הללו שלמים - כשהוא עובד את ה' הן בגופו הן בנפשו. גם במצוות קיימים שני הממדים האלה: בכל מצווה יש הצד הרוחני - הכוונה והרגש; והצד הגשמי - הדרך שבה מקיימים את המצווה בפועל.

זו כוונת דברי חז"ל: "מצוותיה כפולות". בכל מצווה יש תוכן כפול - צד רוחני וצד גשמי. כאשר חז"ל אומרים שבני-ישראל חטאו בכפליים, הכוונה שהם חטאו בשני הממדים הללו - הן בצד הגשמי של התורה והמצוות הן בצד הרוחני-ערכי שבהן.

לפיכך גם העונש היה כפול, והחורבן התבטא אף הוא בשני הממדים הללו - חורבן גשמי וחורבן רוחני. היה יכול להיות מצב של חורבן גשמי, אבל ברוחניות היה נשאר האור והגילוי; אולם הם "לקו בכפליים" - לא רק בחורבן הגשמי, אלא גם בהסתר רוחני.

גם בבית-המקדש היו שני הממדים האלה. מצד אחד היה המקדש בניין גשמי, בעל מידות מוגדרות ומוגבלות; ומצד שני האיר בו אור אלוקי אין-סופי. החורבן פגע לא רק בבניין הגשמי, אלא גם בהארה הרוחנית, ולכן זו מכה כפולה. וכאשר תבוא הנחמה, תהיה אף היא כפולה - לא רק שלמות של הבניין הגשמי, אלא גם שלמות של ההארה האלוקית הרוחנית.

שבת נחמו חלה סמוך לט"ו באב, שעליו נאמר (תענית כו,ב): "לא היו ימים טובים לישראל כחמישה-עשר באב (וכיום- הכיפורים)". מעלתו של ט"ו באב על שאר החגים בהיותו חל מיד לאחר האבל והצער של תשעה באב. בכך הוא מבטא את העלייה שבאה בעקבות הירידה - את הגאולה שנולדת מתוך החורבן.

אפשר למצוא רמז לכך גם באחד המאורעות שאירעו בט"ו באב: הגמרא (שם ל,ב) מציינת "שכלו בו מתי מדבר". מדי שנה בשנה, בט' באב, מתו במדבר מי שנגזרה עליהם הגזרה שלא ייכנסו לארץ. בשנה האחרונה עשו בני-ישראל את ההכנות שהיו רגילים להן משנים קודמות, וכשהגיע ט"ו באב ולא מתו, הבינו שנתבטלה הגזרה. אם-כן, הגזרה כבר נתבטלה בט' באב, וט"ו באב רק גילה זאת. זו אפוא משמעותו של ט"ו באב: יום זה מגלה, שכל תכלית הגלות והחורבן היא לצורך העלייה של הגאולה השלמה. לכן הוא יום-טוב ו"לא היו ימים טובים לישראל" כמותו.

עלייה גדולה וכפולה זו תושג על-ידי המלך המשיח, שנשמתו היא הנשמה הכללית והכוללת של כל הנשמות, נשמה שיש בה כל השלמויות. לכן המשיח יביא נחמה כפולה ושלמות בכל המובנים, ומזה תבוא השמחה הגדולה והשלמה של הגאולה, שתבוא בקרוב ממש.

סיפור לשבת

שמחת בר מצווה שכואת*

הסיפור מתחיל לפני כמה עשורים. יש לי אח תאום. גדלנו בבית די אמיד אך למרות המצב הכלכלי המשופר חיינו בצניעות. אבי הוא יליד ארה"ב. כחודשיים לפני הבר מצווה שלנו נסענו לטיול (שבועיים וחצי) בארה"ב. באחד הימים אבי תיכנן לפגוש חבר ילדות, איתו הוא למד בבחרותו בביה"ס, ואשר שימש אז כרב הקהילה. הגענו לבית הרב. לאכזבתנו הרב התנצל ואמר שעליו לעזוב כדי לטפל בדחיפות בנושא שהוא פיקוח נפש. "במה העניין ?", שאלנו. הסביר שיש זוג עולים מברית המועצות שלא זכו בפרי בטן במשך 10 שנים, לבסוף נולד להם בן. לפני שבועיים התגלה גידול ממאיר בגופו.

הרופאים לא נותנים לו סיכויים רבים להירפא. ההורים בייאושם פנו לייעוץ פרטי ושם נאמר להם כי ניתן להציל את בנם ע"י טיפול חדשני ויקר שעלותו 20,000 דולר. ההורים "חלבו" כל דולר שיכלו והגיעו רק ל־10,000 דולר. הרב הסביר שהוא חייב לצאת כעת כדי לגייס את ה־10,000 דולרים החסרים והוא חייב לעשות זאת תוך יום יומיים כי חייבים להתחיל בטיפול מיידית. הרב התנצל ויצא. יצאנו איתו. במעלית שאלתי את אבי: "אולי אנחנו נתרום את הכסף לניתוח ונציל את התינוק ?". "הוצאנו על הטיול הזה הרבה כסף ובעוד כחודשיים נחגוג את הבר מצווה שלכם ואיני חושב שאוכל לשלם סכום כזה", השיב אבי. "ואם אוותר על חגיגת הבר מצווה שלי ואחגוג בבית ?", שאלתי. אבי הביט בי ואמר: "אתה מבין מה משמעות הדבר ?". השבתי לו: "כן, בהחלט, אני מוותר על החגיגה כדי להציל את התינוק הזה". "אתה צריך לשאול את אחיך, אינך יכול לוותר בשמו !" אמר אבי. ניגשתי לאחי, הסתודדתי איתו ותוך פחות מדקה קיבלתי את הסכמתו (ללא כל היסוס, הסיפור מאד נגע לליבו). ניגשנו שנינו לאבא והודענו לו שאנו מוותרים על חגיגת הבר מצווה שלנו ומבקשים שיתרום את הכסף להצלת הילד החולה. הרב כבר היה קרוב למונית.

אבי קרא לו והודיע לו שהוא אינו צריך לנסוע לשום מקום היות והוא יתרום את הסכום החסר, 10,000 דולר (וסיפר לו אודות ההחלטה המשותפת של אחי ושלי). הרב התרגש מאד. חזרנו למשרד וישבנו שם שעה ארוכה. בסוף הפגישה אבי העביר המחאה לידי הרב. חזרנו הביתה, לא מתחרטים אפילו לרגע על ההחלטה. מועד בר המצווה הגיע. את האוכל בישלנו בבית, ערכנו שולחנות בחצר ביתנו. היתה זו סעודת בר מצווה שמחה מאד..... גם למדנו שבתקציב ממש פעוט ניתן לערוך שמחה מכובדת וכי אנשים מעריכים ואוהבים אוכל ביתי. באמצע בר המצווה הגיע בהפתעה הרב, חברו של אבא מניו־יורק. לאחר קבלת הפנים המרגשת הוא ניגש לשולחן הכבוד וביקש לדבר. הוא הציג את עצמו ולאחר מכן סיפר לנוכחים מדוע בר המצווה הזה מתנהל בבית ולא באולם כמקובל. הוא תיאר כיצד ראה אותנו מסתודדים ואיך ההחלטה האמיצה הגיעה מצידנו ללא לחץ מצד ההורים. הוא הוסיף שיש אירגון בארה"ב העוסק במעשים טובים ובכל שנה האירגון בוחר באירוע שהוא מבחינתו "המעשה הטוב של השנה". הרב קרא את המעטפה שבידו, הוציא מתוכה תעודה גדולה ממוסגרת עם כיתוב אנגלי המכריז על אחי ועלי כ"עושי המעשה הטוב של השנה". קיבלנו הרבה מתנות אך זו היתה המתנה היקרה מכולן. אך המתנה הגדולה ביותר היתה כשרב הכריז שהטיפול הצליח וכי הילד מבריא. דבריו גרמו להתרגשות גדולה בקהל. לפני 8 שנים ערכתי בר מצווה לבני הבכור.

אבי שכבר היה די מבוגר ישב במזרח וכולנו העלינו זיכרונות מבר המצווה המיוחדת שנערכה לנו. לפתע נכנס לאולם רב מבוגר. מייד זיהינו אותו כידיד של אבא מניו־יורק. ליווה אותו איש צעיר שניראה כנכד שלו. הרב ניגש לשולחן הכבוד, חיבק את אבי ואח"כ אמר לי: "הבאתי לך מתנה גדולה יותר מכפי שהבאתי לך בבר מצווה שלך" לא הבנתי את כוונתו, הוא נטל את המיקרופון וביקש לספר לנוכחים סיפור: "לפני 30 שנה אתה ואחיך ויתרתם על מסיבת בר מצווה מפוארת לטובת ילד חולה. בבר מצווה הבאתי לכם כמתנה תעודה על המעשה הטוב שעשיתם, בבר מצווה של בנך החלטתי להביא את המעשה עצמו, הנה הוא" הרב הציג את האיש שעמד לצידו ואמר: "הנה התינוק שהצלתם ע"י אותו וויתור, כבר זמן רב שהוא מבקש להודות לכם על חלקכם בהצלתו, והחלטתי שבר המצווה של בנך יהיה הזמן הטוב ביותר לעשות זאת".

איני יכול לתאר מה קרה שם, אחי ואני בכינו כמו ילדים קטנים. גם אבי המאופק, שמעולם לא ראיתיו בוכה, רעד מבכי ואיתנו רבים מהנוכחים. לא פשוט היה לראות את התינוק החולה שהיה רק בדמיון עומד מולנו כאיש צעיר ונשוי, אב ל־2 ילדים. פתאום הבנו את משמעות המעשה להציל עולם ומלואו ובעצם הצלת איש אחד הביאה להצלת כל המשפחות שיקימו ילדיו וצאצאיו עד סוף כל הדורות.

* קראתי ב"יוחסין"

שביבים / שאול שיף

לפום צערא אגרא / ר' זכריה גלזמן

כשאברימי סיים את לימודיו בישיבה התיכונית, הוא השתתף במחנה קיץ של ישיבת "עטרת ישראל" בירושלים, והחליט לנסות את דרכו בישיבה החרדית הגבוהה. הגיעו ימי "אלול", אווירת הלימוד והתפילה הישיבתית השפיעו עליו מאד, והוא נרתם לעול הקדוש. רבו שהיה פדגוג מעולה ורגיש לתלמידיו, הבחין באברימי שהוא רכון על דפי הגמרא ובוכה. כששאלו "מה קרה?" השיב אברימי במנוד ראש: "הכל בסדר בכל בסדר". בכל זאת הפציר בו רבו: "אולי קשה לך מבחינה חברתית עם הבחורים? אולי האוכל בישיבה לא טוב לך? אולי אתה מתגעגע הביתה להורים ולחברים בתנועת הנוער אריאל, ספר לי ככתוב "דאגה בלב איש ישיחנה" .

"אינני מבין את הסוגיה אמר אברימי, כל היום עמלתי וטרחתי ולא עלה בידי להבין את הגמרא". תירץ לו רבו את קושיותיו ופישט לו את הדברים. שמחה הציפה את ליבו והאירה את פניו, הוא התעודד והודה לרבו בחום. אחרי שעות אחדות הבחין הרב שאברימי עדיין עצוב ומדוכא. ניגש אליו הרב ושאל: "נו? ומה עכשיו?" אברימי היה נבוך ומלמל: "ומה עם כל הזמן שבזבזתי? כל עמלי היה לשווא?". חייך הרב והוציא את הסיכה הקטנה שהיה נעוצה לו בקצה צווארון הפראק (מעיל רבנים) שלו ונעץ אותה בדפי הגמרא שהיו רווים בדמעות. "ראה אברימי" אמר הרב, "לכל הדמעות הללו הספוגות בדפי הגמרא שלך יש משקל מיוחד בשמים .הן נשקלות לפי אמות מידה של לימוד התורה ועמלה, ולפי הצער השכר. ונאמן ה' שייתן לך שכר טוב וראוי. אברימי התעודד והתעלה מיום ליום. הוא התערה בישיבה ונחשב לאחד הבחורים המצוינים. גם הוריו שהיססו בתחילה בגלל דרכו השונה שבחר העריכו אותו ושמחו בו מאד. במשך כל השנה ישב אברימי בשיעורים קשוב ודרוך וכתב וכתב וכתב... בסוף השנה הגיש לרבו את סיכום השיעורים והחיבורים שלמד ממנו ואת התרשמותו משיחותיו התורניות וקרא לחוברת בשם "צערא ואגרא".

אברימי גדל בתורה, הוסמך לרבנות וכיום משמש ראש כולל בירושלים ורועה רוחני בקהילתו. "כי התורה הזאת לא בשמים היא... כי בפיך ובלבבך לעשותו."

בזכות לימוד בספר 'אור החיים' הק'

תיארנו כבר מצבים כלכליים קשים ומשונים שהתרגשו ובאו, אולם אף לא אחד מהם מתקרב לסיפורנו הנוכחי. לא לסכומים הללו בגיל כה צעיר ולא לתסבוכת שכזאת. המדובר הוא באברך רך בשנים, שהצליח לעשות בזמן מועט מה שאנשים אחרים לא עושים במשך כל החיים. בשנות העשרים לחייו הספיק לצבור חוב של למעלה ממיליון שקלים! לא ייאמן כי יסופר. אז איך אירע כדבר הזה? כיצד פרצה התסבוכת? ובעיקר - מה היה הפתרון המקורי שהצליח להפוך לבסוף את הקערה על פיה? על כך בסיפור שלפניכם.

ר' אלחנן נשנק מהתרגשות כשהוא מרצה את סיפורו. למרות השנים שעברו, שרוי הוא עדיין תחת הרושם המהדהד של הגילוי הברור של יד ה' בזכות עבדיו הצדיקים. הוא בעל כישורים עסקיים טובים. זמן מה לאחר נישואיו הוצרך מכורח הנסיבות, לצאת אל חיי המעשה. עמדו בפניו האופציות השגרתיות, אבל הוא נמשך לעולם העסקים. תחום מסוים סיקרן אותו כבר מגיל צעיר. רבות חקר ולמד את הנושא באופן פרטי עד שהכירו והבינו היטב. אט-אט התבשל בו הרעיון לפתוח עסק עצמאי. בשנות העשרים לחייו כבר השיק לתפארה בית עסק מכובד ורב רושם הבנוי לתלפיות. לבו הלם בהתרגשות ובצפייה והוא נשא תפילה שהנטיעה תצמיח פירות טובים. אולם בניגוד לתחזיות, העסק לא זרם. הרווחים המועטים לא הצדיקו את ההשקעה הרבה, אבל ר' אלחנן כבר לא יכול היה לעצור. הוא פעל בכל להטוטיו לשמור על הקיים והשקיע עוד ועוד כספים, אך העגלה הלכה ושקעה. סופו של הסיפור העצוב, שר' אלחנן הוכרז כפושט רגל, כאשר חובותיו מטפסים, כאמור, לגובה בלתי נתפס של מיליון שקלים ויותר. רבות השתעשע בחלום בו הוא מצליח איכשהו לשקם את העסק, אולם תקופת מה לאחר פשיטת הרגל, נפתח בעיר מגוריו עסק תואם לשלו. מישהו חשב שהוא יצליח במה שר' אלחנן נכשל. היה זה הקש ששבר את גב הגמל. האבן שנזרקה אחר הנופל. הגולל שנסתם על התקוות הקטנות שנותרו. הוא התמחה בתחום הספציפי הזה, ודווקא בתנאי השוק של עיר מגוריו, כל אפשרות אחרת לא באה בחשבון. כל עתידו שלפניו - נהרס. חוץ מלגלגל כל העת סכומים דמיוניים, היה עליו גם להתפרנס ממשהו בינתיים. "היו תקופות שלא היה לי מה לאכול", הוא מספר בפשטות. מיטב שנותיו הצעירות הוקרבו על מזבח הכישלון הכלכלי, ולולא ה' שהיה עמו, אזי חיים בלעוהו. היתה זו תקופה קצרה לפני יום ההילולא של האוה"ח הקדוש. ר' אלחנן האזין לדרשה של אחד מחשובי המשפיעים והדרשנים, שהרחיב בדברים על בעל ההילולא. בתוך השיחה סיפר על סגולה שהיתה מקובלת בשעתו בין אנשי ירושלים של מעלה. סגולה הרבה יותר קשה ומורכבת מאשר השקיית המונים במיץ ענבים, ואשר למתמיד בה מובטחות ישועות גדולות. וזה דבר הסגולה הירושלמית: עולים לציון ביום ההילולא ומקבלים ללמוד מדי שבת בשבתו את כל דברי האוה"ח על הפרשה, וכך מסיימים את הספר כולו עד יום ההילולא הבא. הרב הוסיף וסיפר מעשיות שונות שהתהלכו בירושלים על כוחה הגדול של סגולת הפלא שאינה חוזרת ריקם. הדברים תפסו את לבו של מיודענו. מה לך נרדם? אמר לעצמו בהתעוררות. קום וסע אל ציונו של איש האלוקים וקבל על עצמך את הלימוד הסגולי. הוא נמשך לציון האוה"ח הקדוש ולתורתו המאירה. נשמתו כאילו לוחשת לו ששם טמונה ישועתו. יחד עם כל ההמונים שפקדו את הציון באותה שנה, עמד גם פושט הרגל והתייחד עם אלוקיו שבצרתו לו צר. הוא שפך לבו בבכיות עצומות וזעק אל הקב"ה בכל כוחו. לאחר מכן קיבל על עצמו את לימוד האוה"ח השנתי, בדיוק כפי ששמע מהרב, דבר לא החסיר. הוא חזר לביתו כשתקווה חדשה ממלאה את לבו, אבל גם עם משימה לא פשוטה: פעמים שהאוה"ח בא בארוכה ולא תמיד הדברים קלים וזורמים. אבל ר' אלחנן הסתער על העניין במלוא המרץ. פעמים רבות היה מתחיל ללמוד מיד לאחר סעודת שבת בבוקר, כאשר עיני כל הבריות נעצמות מאליהן ומקיימים בעצמן שינה בשבת תענוג, או אז היה מתגבר כארי והוגה בריכוז בספר הקדוש. זה לא היה אמור להיות כל כך קשה, אם - איך נאמר - העסק היה מניב תוצאות מידיות. לעומת הרווח הכלכלי

המצופה, אפשר עוד להקריב מנוחת צהרים של שבת. אולם עברו כבר חודשי הקיץ, תקופת החגים גם כן, החורף בעיצומו, ושום סימן לשינוי עוד לא נראה ברקע. אבל המציאות לא ריפתה את ידיו. הוא המשיך ללמוד בקביעות וביגיעה, שומר בקפדנות ובאמונת תום על הקבלה החשובה. ראש חודש ניסן הגיע. לאוזניו של ר' אלחנן התגלגלה שמועה מרעישה. היהודי שפתח את העסק התואם לשלו - עזב במפתיע את הארץ. לא משנה מה היתה הסיבה, מה שחשוב, לראשונה נוצר פתח של תקווה. כעת יוכל ר' אלחנן לפתוח את העסק מחדש, בתחום ובאזור שהוא מכיר ויודע, כמובן - רק אם יהיה לו כסף להשקיע. ההזדמנות הזרימה לו כוחות ומרץ. הוא ניסה לגייס הון. לעניין משקיעים וידידים, אך לשווא. השבועות נמשכו באיטיות, ועדיין לא התרחש כל שינוי במצבו העגום. אדהכי והכי אתא ובא יום ההילולא. ר' אלחנן נסע לציון. הוא זכה לסיים השנה את כל ספר האוה"ח, ועתה מייחל הוא ומתחנן, מוריד שוב דמעותיו כמעיין המתגבר - פתח לנו שער, כי פנה יום. השמש במרומי הר הזיתים עמדה כבר באמצע השמים, הגיעה שעת רצון ורחמים. תפילתו בקעה רקיעים. נאמן בעל המלאכה לתת שכר הפעולה ונאמנים הצדיקים להמליץ זכות על צאן מרעיתם. עדיין יש שהות ביום. בדרכו חזרה מהציון התקשר אליו גיסו מאמריקה. ר' אלחנן ניסה לעניין אותו בעבר בהשקעה בעסק, אבל זה כלל לא דיבר אליו. אבל עכשיו נגהה עליו לפתע רוח ממרומים. הוא הבטיח לו בו במקום ארבעים אלף דולר להקמת העסק מחדש. ר' אלחנן הקים את החנות בכסף שקיבל, וברכת ה' עמדה לו הפעם מעל ומעבר למצופה. העסק משגשג והולך זה כמה שנים ומניב רווחים מצוינים. החובות מתגמדים והולכים והאור שנראה בקצה המנהרה רק הולך וגובר, הולך וזורח. כאשר סיפר את הדברים לאותו משפיע, נענה הלה ואמר, שהתפעלותו אינה מכך שהסגולה עשתה פירות ("זה לא חידוש שהאוה"ח בעל מופת"), אלא מהעקביות הבלתי מתפשרת להמשיך בלימוד, למרות שעד הרגע האחרון שום דבר כמעט לא השתנה. כאשר יהודים מחבבים את הצדיקים ודבריהם הקדושים; כאשר מאמינים הם בכוחם הגדול ולא מתבלבלים משום דבר - זו כנראה הסגולה הגדולה ביותר.

(פורסם ב'המבשר' כלכלי)

ספר מוסר חי

תלמיד בישיבת מיר, פנה אל ראש הישיבה, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, כשבועיים לפני סוף הזמן, וביקש רשות לטוס לביתו שבארה"ב, וזאת לאור מצבו של סבו החולה שהולך ומחמיר. הבחור הדגיש: "אני מאוד קשור לסבי וחפץ לבקרו, ומכיוון שממילא נותרו שבועיים בלבד עד סוף הזמן יאפשר לי בבקשה ראש הישיבה להקדים את שובי לביתי". ר' נתן צבי השיבו: "שמירת זמני הלימוד בישיבה היא קודש קדשים, ואף הצורך הגדול של ראיית הסב אינו סיבה לעזוב את הישיבה. ובפרט שהוראת היתר מצד ראש הישיבה לצאת לפני סוף הזמן, עלולה, חלילה, לגרום לבחורים נוספים להורות היתר לעצמם ולעזוב לפני תום הזמן, וקיים חשש לפריצת הסכר. תמשיך להתמיד עד לסוף הזמן, ואולי בזכות זה ישלחו מן השמים רפואה שלימה לסבא", הפטיר ראש הישיבה בחום. הבחור יצא מבית ראש הישיבה, אך לא חזר לבית המדרש אלא לבית הנתיבות, הוא החליט שאת סבו האהוב הוא חייב לראות, והתקשר לביתו להודיע שבעוד כחצי יממה הוא ינחת באמריקה. המטוס נחת, וכשיצא מיודענו מיהר להדליק את המכשיר הנייד שברשותו, והנה... הוא מגלה שהתקבלו מספר הודעות בתא הקולי. הוא פותח את התא קולי... היו אלו בני המשפחה שביקשו שיחזור אליהם בדחיפות, הבחור התקשר אל אמו והתחלחל לשמע הבשורה המרה: "את סבא כבר לא תזכה לראות", הודיעה האם בצער, "הוא נפטר לבית עולמו לפני מספר שעות, חיפשתי אותך בדחיפות מכיון שסבא ביקש להיטמן בירושלים, ואתה נכדו חביבו, שזוכה ללמוד בעיר הקודש, תצטרך לדאוג לסדרי ההלוויה והקבורה". הבחור, שרק לפני מספר דקות נחת לאחר טיסה ממושכת, כעת צריך לעלות שוב למטוס לכיוון הנגדי בחזרה לארץ ישראל, וכך, כשהוא עולה לטיסה חזרה שסדרו לו במהירות, התיישב על מקומו ובכל מהלך הטיסה ניצבה מולו דמותו של ראש הישיבה שליטף את ידו בחום, תוך כדי שהסביר לו כמה חשוב לשמור על גדרי שמירת הסדרים, וליבו נקפו על שלא ציית להוראתו. הלוויית הסב יצאה כשמעט מלווים משתתפים בה, והנה לפתע התרגשות רבה אחזה באנשים, כאשר ראו את דמותו של ראש ממלכת התורה, ר' נתן צבי פינקל, מגיע להשתתף בהלוויה. על אף ייסוריו הקשים ואפיסת כוחותיו, יצא רבי נתן צבי ללוות את הנפטר עד לתום ההלוויה והקבורה. לאחר סתימת הגולל פונה ראש הישיבה אל תלמידו ומבקש לומר לו דבר מה. כמובן שפחד ורעדה אחזו בתלמיד ורגשי בושה תקפוהו... והנה ר' נתן צבי, אביהם של אלפי בני הישיבות, שעיניו וליבו היו לכל יחיד ויחיד, ניגש ולוחש באוזני תלמידו: "עברה עליך יממה שלימה של טיסות מתישות הלוך ושוב, ובוודאי שאתה רעב וחלש מאוד. ביקשתי מבני הבית שיכינו עבורך סעודה דשנה, וכעת אבקש שתבוא עמי לאכול ולנוח". עיניו של הבחור לא נותרו יבשות כששמע את בקשת ראש הישיבה. למרות שנסע נגד הוראתו, בליבו הרחום של ראש הישיבה ונפשו הרחבה, טרח להגיע להלוויה, לעודד את תלמידו ולדאוג למצבו. הבחור סיפר שלכל אורך הנסיעה לבית ראש הישיבה, וגם במהלך הסעודה, לא השמיע רבו ולו מילה אחת של תוכחה או טרוניה. "אך זו היתה התוכחה המעולה ביותר", אמר הבחור, "לא היה צריך להוסיף אפילו מילה אחת. הנהגתו המופלאה של ר' נתן צבי היתה כספר מוסר חי".

('אמונה שלמה' מתוך 'פריו מתוק')

סיים מסכת בחלום

ביום רביעי ג' מנחם אב תשע"ג, כשהקיץ מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א משנתו ביום, ביקש מנכדו הגר"ג הונגסברג שליט"א שיביאו לו יין. להפתעתם על כך שהוא מבקש יין בתוך תשעת הימים, ובמיוחד שכל שנה הוא מסיים מסכת יבמות בערב תשעה באב, ואם כן כיצד מסיים מסכת בג' אב - ענה הגר"ח כי הוא סיים מסכת ברכות בחלום... [כששאלוהו כמה זמן לקח, השיב: "פרעג נישט צו פיל" - אל תשאל כל כך הרבה]. כשהגיעו הדברים למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, העיר אחד מהרבנים שנכחו שם, כי שמע ממרן הגר"ד לנדא ראש ישיבת סלבודקה, שאצל מרן ה"חזון איש" זצוק"ל לא ראו שערך סיומים על מסכתות. ענה על כך מרן זצ"ל, שאכן כך, ואף היתה פעם שהגר"ש ברמן זצ"ל אמר לחזו"א כי הוא מתכנן לערוך סיום על מסכת כתובות, והחזו"א שאלו האם הוא יודע לחזור בע"פ על כל הפרטים הרבים בסוגיא דמומין בפרק אע"פ, ואמר שאם אינו יודע אין זה נקרא סיום, כי סיום עורכים רק אחר שלומדים ויודעים ברור את כל המסכת על כל סוגיותיה בעיון. והסביר מרן זצ"ל שהדברים שונים מאדם לאדם. מי שאינו מסוגל להעמיק ולברר סוגיות, אצלו הסיום מסכתא הוא בלימוד

ובידיעת גמ' ורש"י, אצל אחר שמסוגל ליותר, הסיום הוא בידיעת גמרא רש"י תוס', וכו', אך אצל תלמיד חכם שמסוגל ללמוד בעיון את כל הסוגיות ולבררן היטב - כל עוד שלא הגיע לכך הרי עדיין לא סיים את המסכת לפי דרגתו. וממילא, החזו"א זצוק"ל הרגיש בעצמו תמיד שעדיין לא סיים, ויש לו מקום להוסיף לקח עיון ובירור בסוגיות המסכת, ולכן לא ערך סיומים. אך - הוסיף מרן זצ"ל ואמר - כשמדובר בהגר"ח קניבסקי שליט"א שאצלו הכל כמונח בקופסא ומסוגל לומר שסיים מסכת ברכות בחלום - ודאי שהוא סיום אמיתי הראוי לשמוח בו.

(ע"פ דברי שיח)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדואייל: besod@013net.net